„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију
(у сребру.)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 96. У НОВОМЕ САДУ У ПЕТАК 29. ЈУНА (11. ЈУЛА) 1879. ГОДИНА XIV.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком јула одпочиње нова четврт за оне поштоване претплатнике, који су само на другу овогодишњу четврт претплатили. Учтиво их овим опомињемо за раније, да изволе настојати око поновљења претплате.

Лист се без готове претплате неће моћи никоме слати, за то умољавамо поштоване претплатнике, да претплату за времена: и то најбоље путем поштанских упутница, послати изволе, како би се лист без прекидања оправљати могао. Наруџбине без новаца неће се моћи уважити.

Претплата, огласи, као и наплате за то, нека се изволе упутити на администрацију „Заставе“, а само дописи и остало, што се односи на уређење листа, нека се изволи слати уредништву „Заставе“.

Умољавамо пријатеље листа, да не пожале труда, поштоване сународнике, који би листа држати могли, побуђивати на претплату листа.

„Застава“ излази четир пута преко недеље.

Претплата остаје за аустро-угарску монархију, српске државе и покрајине:

На целу годину	14 ф. —	или	35 дин.
На по године	7 „ —	„	17½ „
На четврт године	3 „ 50	„	9 „
На месец дана	1 „ 20	„	3 „

За остале земље и то: за Немачку годишње 18 ф., за Швајцарску, Романију, Русију, Италију, и Бугарску 20 ф., а за Француску и Америку 24 ф., или сразмерно на четврт године.

У Новоме Саду 26. јунија 1879.

Уредништво и наклада „Заставе“.

НА ЧЕШКО ПОРАВНАЊЕ.

Развитак догађаја у оној другој половици царевине ове све то више занима јавно мнење, те се већ по томе може судити, да ће од замашаја свестраног да буду ти догађаји, који се за сад само спремају обавом избора за царевинско државно веће. Предосећа се некако, да се у овој монархији доспело већ једном до обртне тачке, са које ће се морати ново коло да поведе.

Српски народ мора такође занимати развитак тих догађаја. Мора га занимати због унутарњег стања у овој монархији и због одношаја ове подунавске велесиле напрема народима на балканском полуотоку.

Унутарње стање ове дуалистичне државе знамо, какво је. Господство Немаца и Мађара над осталим народима достигло је свој врхунац. То је господство ставило себи у задатак, не да народносном равноправношћу задовољи аустро-угарске Славене, него да их „уз зид притискује“. Тако стање, које је Чехе и њихово државно право потиснуло у закутак, и које угарским Славенима није дало ни одахнути, тако стање, где је мађарски уплив најмеродавнији био и у спољној и у унутарњој политици ове државе — неможе заслужити, да и најмањом помисли зажалимо, што је оно доспело до те тачке, од које почиње низбрдица немачко-мађарског господства.

При том новом преустројењу дуалистичног сустава — јер се за сад на све стране наглашава, како нико немисли сам устав мењати и рушити — најважнија ће улога припасти чешком народу. Од поравнања и измирења чешких захтева зависиће даљи развој у овој монархији. За данас се још извесно неможе казати, е да ли ће збиља доћи до правог и истинитог поравнања с Чесима. Јуче се рекло, да је Клам-Мартиниц толико упливисао у Прагу на Ригера као вођу чешке државноправне странке, да ће чешки заступници овог пута ући, наравно условно, у царевинско бечко веће. Данас се пак опровргава тај глас, те се каже, да Чеси никако још непомишљају на одлазак у Беч, докле год им се не зајамчи, да ће њихови оправдани захтеви у истину испуњени бити.

Било како му драго са том вести, толико стоји, да ће у Бечу после овако обављених избора с Чесима морати рачунати, те да ће по томе морати тражити начина и удешавати, како ли ће с њима на даље живети. У интересу је аустро-угарских Славена, па и саме ове монархије, да Чеси што скорије и што успешније до свога права дођу, које ће не само осигурати њихову народност и дати им достојан положај у овој монархији, него ће уједно и од повољног утицаја да буде на остале народносне одношаје у овој монархији.

Колико пак морамо се радовати, ако Чеси до своје пожелане мете дођу, толико морамо застати на часак са том радости, помислимо ли на одношај, којег би Аустро-Угарска по измирењу својих славенских народа напрема славенским народима на балканском полуотоку заузети могла. Чеси су истина за читаво време бивше источне кризе искрено и симпатично пратили борбу балканског Славенства за своје ослобођење и уједињење. Старина Палацки благосиљао је на самртном часу оружје херцеговачких усташа. У златном Прагу дочекали су Чеси одушевљено Черњајева, као српског ђенерала, после првог српско-турског рата. Но колико смо захвални том братском учешћу Хусових потомака у великој српској и доцније опште славенској борби, толико још из свега тога не можемо изводити, какву ће источну политику ове монархије наше потпомагати Чеси у оном случају, када постану један од одлучних фактора у великим државним пословима.

Чеси се у том погледу нису још отворено изјаснили. За време босанско-херцеговачке окупације осуђивали су политику грофа Андрашије, у колико је ова била наперена против Славенства у опште, у колико се означавала окупација као мера, којом се хоће такозваној панславенској аждаји на главу да стане. Но из свега тога се не види, еда ли су Чеси за то, да се исток источним народима остави, а ова наша монархија да не препаша своје тежиште и седиште на југо-исток европски по напутку немачког канцелара и по оном нагону ђерманске културе на исток. Из досадањег чешког држања не види се, да би они били против таке активне и агресивне политике аустро-угарске напрема истоку и у том случају, ако би се та политика хтела поведе под неким благословом аустро-угарских Славена.

У један мах, мислимо — било је то онда, кад се о неком поравнању чешком са уставоверним Немцима зборило, рекло се са чешке стране, да аустро-угарски Славени нису с тога запостављени, што их је мало на броју, те да по томе није нужно нове Славене присвајати, да бајаги порасти број Славена толико, да може превагнути у корист њихову. Кад би се по том наговештају судити могло, онда би Чеси били против сваке агресивне политике на истоку. Но међутим имаде и других наговештаја са те исте стране, по којима би се баш противно изводити могло. Немислимо овде онај говор грофа Хохенварта, што га је у државном већу приликом адреске дебате држао и где је наглашавао за ову монархију — осигурање Далмације и приморја у опште, јер би се тај говор још некако могао са слободом и независношћу источних Славена у склад довести. Но осим тога могло се у прашким листовима баш у ово последње време читати, како се с њихове стране осуђује уставоверна странка и због тога, што је остала на пољу просте негације у питању Андрашијеве источне политике. Даље се још из Прага уверење давало, да Чеси не желе ништа, што би ишло на штету целокупне монархије ове, што у осталом нико неће, ал што се у погледу спољне политике ове монархије може тумачити, као ди би Чеси у повољним приликама за себе вољни били, да од своје стране даду благослова Аустро-Угарској, ако би се ова дала на пут у — Солун.

Као што рекосмо дакле, Чеси нису јасно с бојом својом на среду изишли у том питању, и ако су се кадгод о томе изражавали, то је било више у резервисаном облику. Нећемо тиме да квалификујемо славенско осећање у чешког народа, нити да изазивљемо кога из положаја, којег је он у овај мах заузео. Тек за обележење нашег српског становишта велимо, да према могућем поравнању чешком можемо само с половном радости и предусретајем изићи сада, кад још нисмо на чисто: на коју ће страну они у питању источном завеслати.

Наше је становиште у том погледу по све јасно. Источним народима на балканском полуотоку не треба деоба, него слобода, нетреба уплетање велесилника, него слободна народносна групирања. Аустро-Угарска под господством немачко-мађарским опирала се таком решењу, колико је од своје стране могла. Жао би нам било, ако би нови преустрој у овој дуалистичној монархији пошао у том духу, да политику интервенције на истоку освешта, ма то било и у другом, Славенима пријатељском, облику; јер смо уверени, да тај пут не решава источно питање, него га само још већма заплеће, те по томе да не води ничијем спасу и благодети, па тако ни одржању општег европског мира.

Политички преглед.

Свеколико јавно мишљење у овој монархији, а и ван граница њених, занимају још једнако избори у Аустрији, који ће у суботу бити довршени. Како је већина избора обављена, то се у велико ресумирају њихови резултати и прибрајају изабрани заступници појединим парламентарним странкама, то се из тог изводе разне комбинације о будућој државној акцији. Док се пак не створи рајхсрат и странке са свим ке групишу, биће широм отворено поље књектуралној политици, која се још једнако врзе око питања, е да ли ће Чеси доћи у рајхсрат или ће остати на свом досадашњем становишту пасивне опозиције. Из Беча се разглашава, да је то решена ствар, те знају већ да ће Чеси ући у рајхсрат с оградом против крњења чешког земаљског права и против неправедног изборног реда, да ће дакле остати на свом опозицијоном становишту, само ће тактику променити, — али из чешких листова не да се ништа о том судити, то ће се по свој прилици решити у очи самог отварања рајхсрата, док буду познати резултати свиколиких избора. За сад је јавни интерес преокупиран самим изборима. После пораза Глазера и Стремајера, који се и у ужем избору дао бирати, те у лајбничком срезу у Штајерској са 73 гласа пропао против напредњачког кандидата Мага; — либерални претрпили су још један пораз, куд и камо већи и замашнији од оног у чешком велеповеду и у Галицији. У моравском велеповеду, где није, као у Чешкој, могло доћи до компромиса, уставоверци су са свим пропали, од пређашњих девет уставоверних заступника из моравског велеповеда изабрано је само њих тројица, а шесторица нових конзервативне боје. Међу пропалим уставоверним кандидатима у тој бирачкој групи налази се и министар Хлумецки, који је ето већ трећи министар, што је до сад при изборима пропао. Пропаст своју у Моравској приписују уставоверци главом гр. Тафеју, велећи, да је он пред избор писао гр. Митровском, како су на меродавном месту потпуно задовољени са компромисном листом феудалаца моравских, која је у поменутом сразмеру и продрла. Можда ће изаћи дело на видело, па ће се видети, е да ли је та вест обеда и потвора, или права истина. У Далмацији су 25. јуна обављени избори по сеоским општинама. Изабрани су: у Книну др. Монти, у Сињу Павлиновић, у Спљету др. Булат, у Дубровнику гр. Рафаило Пова, у Котору саборски председник кнез Ђорђе Војновић, у Задру — као што нам је у прошлом броју јављено — др. Иванић против дра Клајића. После таких избора није чудо што већ курсирају разноврсне комбинације о новом кабинету, сматрајући садашњи као такав, коме више нема опстанка. Тако „Н. б. ттбл.“ јавља као дефинитивно свршену ствар, да ће поред министра за Галицију бити у новом кабинету још један министар без портфеља, а то је за Чешку, и да већ имају у виду једног чешког „хаваљера“ за то место. На место Стремајера већ је десигнисан нов министар просвете.

Из Бугарске стижу вести о дочеку кнеза Александра, који је 23. о. м. стао ногом на бугарско тле. У Цариграду се кнез забавио врло кратко време. Султан је, вели се, лепо дочекао кнеза и сам му својом руком предао берат. Кнез је пред султана изашао у војничком оделу, али без феса на глави. Ако је стара „Преса“ добро обавештена, кнез је обећао султану, да ће се у званичном општењу с Портом служити искључиво турским језиком, да ће својим поданицима мохамеданске вере допустити слободно општење са њиховим духовним поглавицама у Цариграду и да ће с источно-румилијском владом стајати у свези само преко великог везира, а не непосредно. После аудијенције код султана обедовао је кнез код Лобанова у Бујукдеру, у летњој палати руске посаобине цариградске. У Варни, где је кнез ступио на своју земљу, дочекао га је, као што је програмом углављено било, кнез Дондуков са свитом и бугарским достојанственицима и силном светином. Дочек је био врло љубазан и сјајан, варош је била сва искићена, свет одушевљен искупио се из све околице вароши. Исто тако дочекан је у Рушчуку, камо је 25. о. м. стигао. Ту су га дочекале депутације из Одесе, Николајева, Галца, Бајила, Букурешта, Јама и Беча и предале му адресе, у којима казују своју лојалност. У Трново стиже кнез 28. о. м. и ту ће се заклети на устав и од војске примити адресу, а 1. јула уђи ће свечано у Софију. Тога ће се дана образовати и прво бугарско министарство.

Као што „Дељи Телеграф“ из Беча дознаје, турска је влада разаслала окружницу страним силама, у којој правда свој поступак према новом кедиву мисирском и разлаже, с којих је разлога султан укинуо хатишериф од год. 1873. Шериф је, вели се ту, дат Исмајил паши, да би овај имао одрешеније руке у одношајима спрећу страних сила. Порта је тада јавила силама за тај чин, како би им дала на знање, да кедив има права извесне уговоре склапати са страним силама. Ферман није био резултат споразума са силама, него својевољан чин султанов. Исмајил је пак злоупотребио своје право и тако навукао потоњу криву. Да би се како у интересу самог кедива, тако и сила спречила обнова таких неприлика, султан се са својом владом решио, да исти ферман укине. Вели се, да окружница није званично саопштена, него се њом само то хоће да постигне, да турске заступнике обавести, шта ваља да одговоре на могуће приговоре о тој ствари.

„Пол. кор.“ јавља из Београда, да је међународна комисија код Врање опет обуставила свој посао због одласка турског комисара Јајапаше.

Исти лист јавља из Котора, да се последњи турско-црногорски спор примирио. На позив Црне Горе Турци су се 22. о. м. повукли са црногорског земљишта, а Зупци и барани, који су се наоружали и пошли на Турке, вратили се дома.

Дипломатска преписка
о исправци српско-турске границе.

На познату српску ноту од 27. маја одговорио је инглески министар-резиденат у Београду ово:

Господине министре председниче!

Одговарајући на ноту Ваше екселенције од 27. маја у погледу одређења српско-турске границе имам налог Њеног Величанства првог државног секретара за спољашње послове да Вашој екселенцији саопштим, да је влада Њеног Величанства, желећи, да се берлинским уговором прописана погодба спроведе праведно и на задовољство свију интересованих странака, тако да у будуће неможе дати повода новим заплетима, зрело расудила о Вашим примедбама.

У том смислу састављене су инструкције, што су дате поверенику Њеног Величанства.

Влада Њеног Величанства добила је од официра што је придодан њеном поверенику, извештај, у ком се разлаже, како је она граница, што је означена за Србију у околини Врање, згодна за обрану кнежевине, и она не сумња, да труди њеног повереника неће ићи за тим, да се Србији у оном делу границе, која још остаје да се означи, осигурају згодна средства за њену обрану, у колико то може бити, а да се не одступи од наредаба берлинског уговора и да се положај суседне силе неправедно не ослаби.

Осим тога част ми је додати, да ће копије note Ваше Ексцеленције и овог одговора, ради информације бити саопштене поверенику Њеног Величанства.

Употребљујем ову прилику итд. итд.

(Потп.) Г. Гулд,

ДОПИСИ.

С. Вр. Суботица 26. јуна. После петнаест шеснаест година мога одсуства из Суботице у којој сам се родио и у којој сам мој српски род љубити научио — дошао сам ови дана и опет у моје премило место рођења. Ја сам се надао пре него што ћу у Суботицу приспети тамо какову измену наћи, држао сам да ћу у Суботици каква спомена вредна здања или што но веле мало више варошке углађености наћи, но од све те моје наде не нађо и не угледа ништа. Све је онако као што је то у мом а ваљда и мога оца детинству било. Толико једино, што сад жељезница из Сегедина у Суботицу долази и даље Сомбору одлази. Исто тако ради се нешто и на калдрмисању главнијих улица — то је све. Али ако та грдна и богата славенска варош и није свој стародавни облик ни у чему изменула, а оно је барем тамошње буњевачко становништво далеко у напред коракнуло и то особито што се просвете и познавања своје народности тиче. Данас Буњевац изузимајући гадне ренегате не крије више своје име као оно пре и после 48-ме године. Данас Буњевац себе са поносом Буњевцем и чланом велике славенске породице назива. Данас Буњевац гордо и поносно хода под народним именом.

На мађарским школама учећа се младеж буњевачка није више онај отров за свој род што је од пре био. Данас се буњевачка младеж не бави само искључиво књигом и писмом арпадових потомака — него се сећа и на своју књигу на свој језик и на своје писмо. Данас се Буњевац од Србина а Србин од Буњевца не клони више као оно ђаво од крста, данас су Срби и Буњевци, Буњевци и Срби браћа рођена, они се пазе, они се љубе и братски друже и то онако, као што то и доликује браћи која су од једне крви и једног племена. Дакле као што рекох, Суботица се за последњих 15—20 година није знатно променила али се тамошње славенско становништво јако променуло — свест народа буњевачког пробудила се, она живи, она се распростире на све стране где год дивно то буњевачко племе живи.

? **Из Дервенте.** Жедни и жељни кроз толико векова праве просвете — као што дознавасмо како је у сретнијим државама, дочекасмо и ми из мрака 500 летног робовања светлило — зар да нас сунце лепше зоре обасја. —

Кад се раштркани опет у коло нашег српског духа грађанства и завичаја премилог искуписмо, прво нам беше школу и цркву у бољи ред и поредак ставити. — Тако у фебр. мес. о. г. на предлог светстне браће а особито младог дичног Србина П. Р, ђукића у договору, дођосмо до тог мњења да нам ваља заиста прегнути и учитеља, ал правог учитеља душом и срцем за школу и за народ бирати, те на препоруку изабрасмо и позвасмо у средину своју подмладку своме учитеља г. Милана ђукића из Брода аустријског који је и тамо у Срему познат као вредни учитељ и члан народа свога. Не можемо на вино, а да не рекнемо: да се у нади преварили нијесмо. — Школа нам је од јесенас па све до доласка нашег омиљеног учитеља ђес. војницима закрчена била на броју 70 људма. Чим је г. учитељ дошао школа се је изпразнити дала — како би се учитељ сместити са фамилном могао; а и школска одаја која нам дичи наше место и служи за огледало — почем редко где овака здања а особито згодне одаје за обуку има изпразни се, и кроз неколико дана очисти се и у ред доведе се, тим више што је доста снабдевена са оним средствима што је једном младожетном училишту потребно, да је милина погледати. Школа се одпочела са предавањем 12 марта о. г. а уписало се је 51 деце између којих 5, женских ученица, и то: са три разреда за ову годину.

Школа нам је близу цркве и на таковом здравом положају, те да смо били ма у којој просвећеној држави, не би си овако здрава положаја изабрати знали.

Плата је учитељска толика да може у средини нашој поштено и човечно живити — и у напред месечно и тачно примати.

Органе школи и цркви, по закону србско нар. сабора и савета црк. просветног по начину у аустр. српских одбора постависмо, и то такове људе којима неће никакав терет додијати при вршењу својих позива.

За даље, што се цркве тиче: наредисмо у почетку цветнице звона из Трста добавити; но како је то србски свете ишло, чуј! па се диви! Новаца у готовости толико немасмо — да могосмо више од једног звона набавити, шта да се чини: поревенисмо се и за тили часак од нас 8—9 сакупљени — сакуписмо 96 фор. које у банкама, сребру и 1 дукату. — Кад би сутра дан и разгласи смо, шта нам је намера и жеља, да нас се звук звона огласи први пут после 500 летног робовања, да зајече брегови Мотавце, Вучијака, да одјекне преко-савско-дравско-дунавском и дрископ Србину да је Бошњак у свом завичају прађедовском, на тај глас и на позив сакупише браћа за дан за два до преко 600 фор. а вр.

Кад смо се овако срећни видели: наручисмо два место једног звона, једно од 6. а друго од 3. центе у тежини. — По што нам наша великолепна црква звоника још неима, то замолисмо овдашњег предстојника Др. Беркса, да нам допусти у шуми грађу за намеравајући звоник подићи — коју нам молбу одбије вељда зато што је србској цркви, и изговарајући се, да ов неда из царске шуме дрва резати; премда су се дрвенђари из исте шуме веком за употребу грађевина служили. — Но сељаци наши окружни чувши за ту забрану, прегнуше свим силама и сами грађевину за звоник понудише и донеше — те се у велико граде, и. звоно ће се, ако Бог да у среду подићи на доста високи звоник поред храма св. матере успеније богородице — а на Петров дан ће радост Србству и веселе са звучним звуком на све стране огласити.

Сваки од нас и варошанин и сељак са неисказаном и већом радошћу очекује звук од звона, да огласи нову славу — будилник православља. Радујте се колко толико и ви браћо тамо с нама! и незаборавите нас на тај Петров-дан!

У цркви нам још по доста што шта оскудјева, а да тога недостаје, по изгледу и величини њеној — не би је лепше било ни у Срему нит у Бачкој и Банату.

Т. И. У Фелдварцу 25. јуна. Пратећи „Заставине“ дописе, држим да ни из једног места небеше толико подробни извештаја о раду и предсказивању наше миле народне позоришне дружине, као из Ст. Бечеја, макар да је исто друштво и у већим варошима било, те с тога закључујем да је Ст. Бечеј најзадовољнији са нашим народним позоришним инштитутом. Дозволите да и ја као комшија С. Бечеја који сам се одавде неколико пута у позориште одвезао, са немеродавног гледишта, моје незнатно мнење изразим. Био сам међу осталим у прошли четвртак у позоришту где се представљала „Избирачица“. Овај комад несам до сад видео, а ни једно друго парче од покојног и незаборављеног нашег младог шаљивог драматисте г. Косте Трифковића. Случајно пак дочујем да ће се исти шаљиви комад давати, те тако у најбољој вољи и одем у позориште. При приказивању изненадио сам се колико према композицији комада, толико још већма изврсним представама свијух чланова, јер у представи не само што се могла видети изврсна радња, складно понашање, воља и веселост у појединим члановима, но и она културна солидност, чиста и складна (да не кажем е легантна грађанска оцена) што међу тим све у корист и заслугу спада отличној српско-народној дружини. Ја да искрено кажем, почем нисам од млађих људи, веселе позоришне игре не уживам тако, као позоришне (szinmű) драме и т. д. ал ми се овај комад тако допао да и „Мамица“ а Mamanák — уступити мора, ма што је мађарски песник за тај комад — знаменити покојни Сиглигети награду добио за ту оригиналну игру.

Представа је текла изврсно, за то су и глумци без разлике, са њиховим отличним представама, многобројно са изливом допадања публике одликована. Предамном у клупи седили су четири Мађара, који кад и кад рекоше: „Jaj de szeretnem ha ez a serb „Válagatonő“ cziumű vigjáték magyar njelvre forditatnék és magyar sinhazban elöadnák“, а ја им помишљах видиш „koma“ — сад сте право рекли.

Још неколико представа па нам наше дивно позоришно друштво одлази у Сенту. — Надајући се да ће Сенћани као и други диштрикћани Срби знати ову ваљану, солидну, заслужну и многоуважену позоришну дружину српски дочекати.

Ја сам био 1873. године у Мехадији у влици, тамо видо нашег првог глумца г. Ружића са уваженом супругом својом и покојног мађарског првог глумца Лендваија па више пута помишљах, е сад сам задовољан кад у овој чаробној природи видим још два песника приказатеља првог реда, јесул се пак они тамо међусобно упознали нисам питао доста то, да г. Ружић још и сад плете венце цветних ружа.

△ **Госпођинци** 9. јуна. (Стара општинска управа. Обнова исте. Црквена општина. Поп Никола. Разно.) Наша досадања општинска управа ваљда је већ на далеко и широко позната нашем читалачком свету, ако не са своје добре, а оно са своје хрђаве стране.

Који се од штованих читаоца овог цењеног листа сећа последњег дописа из Госпођинаца у 186. бр. „Заставе“ од прошле године у којем су разне посљедице ове хрђаве општинске управе описане, појмиће, каквих смо чуда и покора за време решене општ. управе ми преко своје главе преметнули.

Помислите само, имати бележника као што је овд. Шикопарија, који по укинућу границе од „велбапа“ бележником постаде, не да баш бележник буде, него, као што једном отворено рече, да неколико њих у Панчево отправи, — велимо имати бележника, коме, као што поменути дописник рече, зло из очију вири; којега је и само поглаварство тужило, да се меша у невољале послове; да општину вређа; да раздор у селу прави; да мами новац од људи; да се по биртијама са људма свађа и да му је најмилији посао: делити брата од брата, сина од оца, растављати жену од човека, јер ту највише „ребаха“ има. Па кад још рекнемо, да поред оваког бележника беше кнез Живан Радојичић, који само своје име, и то једваједва потписати уме, и који се и иначе од пања или камена разликује у томе, што је живо створење, онда ће свако моћи мислити, какав је „дармар“ за ово последњих неколико година код нас морао бити. Но и тих чуда и покора једном се — бар колико толико — опростисмо. „И лија долија“, па тако и Шикопарија. Налогом поджупана суспендован је због неких фалзификација, које је као бивши жабаљски бележник починио.

Ево те наредбе, којом је суспендован. У преводу гласи:

Бр. 1504. Од поджупана бачбодрошке жупаније.

Благородном господину Николи Рајићу солгабирову у Жабаљ.

Под горњим бројем од славног панчевачког судбеног стола приспело под криминалну истрагу стављајуће решење с тим упутством шаљем г. солгабирову, да би због преваре окривљене Шикопарију Милана госпођиначког, и Тошу Милошевог жабаљског бележника у смислу земаљског од 1876. год. V. законског чланка §, 21. као и по високој м. нр. министра правде 1874. год. под ср. 3718. издатој наредби, са звања подигнути, суспендирати и тако упражњена им места привремено попунити има, — о извршењу овога да ми се ома не отложно до знања стави. У Сомбору 20. фебруара 1879 год. Шандор Бела с. р. поджупан.

Услед тога је 11. марта по ст. те год. наш бележник Шикопарија суспендиран, а на његово место је г. солгабиров Рајић супститујисао среског адјункта Кенига. Г. Кениг је Израиљанин, а и бележ. писар Краус је Израиљанин. За ову је господу сад права берба.

Но ово и ако нам не може право бити, ипак нас не боле тако, као што нас је болело, кад је то Србин Шикопарија чинио, јер око не може нико тако дубоко ископати као свој, те по томе не може ни болети тако као од свога. Шта буде даље са Шикопаријеви судом јавићемо вам.

28. маја ов. год. обављено је овде општинско веће, за које се наши поменути Јевреји најживље заузимаше. Баш се види да им Госпођинце на срцу лежи. Оног дана кад ће избор општ. представника бити, рано у јутру чујемо неку свирку. Кад тамо а оно писар Краус укочио се у ходнику општинске куће а пред њим свирају неки Талијани, који се тај дан у селу код нас десише. Баш право кортешовање (!) само незнамо шта би г. солгабиров казао да је мало пре дошао био, те да је ову комендију код општинске куће затекао, јер по кнезу Живану могао је Краус и општинску кућу тумбе окренути. Јуче 8. јуна обављен је овде избор кнеза, поткнеза и други часника. Код нас овде непостоје странке, као што ће се ниже видети; јер ово неколико себичњака, који би пошто по то да се као часници код општинске куће увуку, разуме се не ради општинског напретка, него ради себе и своје користи, — ти се, држимо, не могу назвати странком него пре „фракцијом“, „котерријом.“ Та неколицина којој је на челу поп Никола Бељански беше се јако за изборе заузела. Држали су пре два вечера у једном бирту (од њих самих названу „бугерску“ конференцију, којој је председавао поп Ни-

---

ЛИСТАК.

ЦАРЕВ ГЛАСНИК.

Роман у две књиге од Јулија Верна.

Превео Сава Петровић.

(Наставак 70.)

Велики кнез, ђенерал Воранцов, гувернер варошки, начеоник трговачки и многи виши официри већали су о томе, какве ће мере да предузму.

„Господо моја, — поче велики кнез; — довољно вам је познато, у каквом се положају сада находимо. Ја сам тврдог уверења, да ћемо се моћи држати у Иркуцку, док не стигне војска, што се кренула да нам притече у помоћ. Тад ћемо ласно моћи растерати те варварске хорде, а ја ћу се већ постарати, да нам скупо плате тај дрски насртај на нашу земљу.

— Ваше царско височанство зна, — прозбори ђенерал Воранцов, — да можете рачунати на становништво иркучко.

— Доиста знам, ђенерале, — одговори велики кнез; — и ја радо и отворено признајем то ревно родољубље. Хвала богу, становништво још није притисла никаква зараза нити глад, и надам се, да неће ни доћи до тога; али на бедемима могао сам се дивити њиховом јунаштву. Ви чујете моје речи, господине начеониче трговачке задруге, и ја вас молим, да их саопштите грађанству.

— Захваљујем вашем височанству у име вароши, — рече ословљени начеоник. — Смем ли уједно и запитати, кад ће најкашње стићи помоћна војска?

— Најдуже за шест дана, — разјашњиваше велики кнез. — Јутрос је приспео у варош смео и окретан изасланик, који ми је саопштио, да се руска војска од педесет хиљада момака под предвођењем ђенерала Кишељева кренула нама у помоћ. Пре два дана била је у Киронску, на обалама реке Лене, а сад је неће ни снег ни зима задржати у њеноме маршу. Педесет хиљада одабране војске, што ће Татаре напасти с бока, ласно ће нас избавити од душмана.

— Слободан сам још додати, да смо одмах готови на јуриш, чим то заповеди наше царско височанство.

— Хвала вам, господине, — рече велики кнез. — Причекаћемо, док се не укажу прве чете наше војске, а онда ћемо смлавити душмане.“

За тим се опет обрати ђенералу Воранцову.

„Сутра ћемо прегледати градњу на десној обали, — рече он. — Реком Ангаром плове већ ледене санте, а кад се та река заледи, моћиће Татари прећи преко ње.

— Дозвољава ли ми ваше васочанство једну примедбу? — запита начеоник трговачки.

— Говорите.

— Ја сам често виђао, како је зима код нас износила до тридесет и четрдесет степена испод нуле, па се ипак Ангара није заледила, него су по њој пловиле само поједине санте леда. То ће бити због нагле струје, којом тече та река. Ако дакле Татари не узмогу другим начином прећи преко реке, то ево јамчим вашем височанству, да они тим путем неће никад доспети у Иркуцк.“

Главни гувернер потврди примедбу трговачког начеоника.

„То је доиста сретна околност, — рече велики кнез. Но ипак ће бити добро, да се спремимо за сваки случај, који би могао наступити.“

За тим се обрати управнику полиције.

„Имате ли ви што да ми саопштите? — запита он.

— Имам да вам јавим, царско височанство, — одговори управник полиције, — да су ми моји чиновници предали молбу....

— Чију...?

— Молбу сибирских заточеника, којих овде, као што је познато вашем царском височанству, има око пет стотина.“

Политички прогнаници, који су иначе по целој провинцији расејани, били су сад сви у Иркуцку, од како је почео рат. И они су послушали налог, па су дошли у варош, а напустили су места, где су разне дужности обављали, овде као лекари, а онде као учитељи или на којој гимназији или на јапанској или бродарској школи. Још с почетка дао им је велики кнез оружја, јер је имао вере у њихово родољубље. И доиста се осведочио, да су ваљани браниоци.

„Шта желе прогнаници? — запита велики кнез.

— Они моле ваше царско височанство, да им се допусти, да могу образовати засебну легију и да при првом јуришу смеју први испадати на непријатеље.

— О, — одговори велики кнез, не тајећи своју радост, — знао сам ја, да су то Руси; са толиког родољубља заслужују, да се смеју борити за отаџбину.

— Држим, да могу уверити ваше царско височанство, — рече главни гувернер, — да нећете наћи бољих војника од њих.

— Али онда им је нуждан вођ, — примети велики кнез. — Ко ће их предводити?

— Они желе, да предложе вашем височанству једнога из своје средине за вођа, — одговори управник полиције, — који се већ у више прилика одликовао.

— Је ли то Рус?

— Јесте, Рус из балтичких покрајина.

— Како му је име?

— Василије Федоров.“

Прогнаник тај био је отац Надијин.

Као што већ знамо, живио је Василије Федоров у Иркуцку као лекар. Био је то човек пун знања, љубак у опхођењу, али уједно необично храбар и ватрен, одушевљен родољуб. Сваки сахат, што је откинуо од својих болесника, посветио је обранбеним припремама. Он је то био, што је побудио остале прогнанике, своје супатнике, да склопе заједничку легију. Ма што су прогнаници до сад с осталим становништвом били смешани, ипак је велики кнез опазио њихову ревност и пожртвовање. При многим јуришима плаћали су они крвљу своју кривду светој Русији. Василије Федоров држао се вазда јуначки. Његово име спомињало се често с похвалом, по он није тражио ни хвале ни награде. А кад су прогнаници закључили, да склопе засебну легију, није ни помишљао на то, да ће га они изабрати за вођа.

Кад је управник полиције споменуо име Василија Федорова, рекао је велики кнез, да му је то име познато.

„Доиста, — потврди ђенерал Воранцов, — Василије Федоров храбар је и способан човек. Он је вазда имао велика уплива на остале прогнанике.

— Од кад је у Иркуцку? — запита велики кнез.

— Већ две године дана.

— А какво му је владање?

— Као паметан човек покорава се прописима, што постоје за прогнанике, — одговори управник полиције.

— Ђенерале, — рече велики кнез, — наредите, да се тај човек одмах доведе пред мене.“

Налог великога кнеза извршен је с места. Није прошло ни по сахата, а Василије Федоров ступи у дворану.

Био је то човек око својих четрдесет година, висока раста, а озбиљна, пријатна изгледа. Видило се на њему, да му је цео живот само борба, и да се борио, али да је и патио. Његове црте потсећале су живо на црте кћери му Надије Федорове.

И њега је лично већма него другог тешко дирнуо татарски насртај, те му је уништио најмилију очинску наду, уништио је наду оца, који живи у прогонству осам хиљада врста далеко од свог завичаја. Писмо му је јавило за смрт драге му супруге, али уједно и то, да му

кола а присуствовали: Кениг, учитељ „Баба“, Краус, Шикопарија и још неки. Поп Никола и неки „кремер“ Секулић, који је свој дућан — што но веле — скоро „испуцао,“ па би сад рад био да се као сиротињски отац сиротињске касе дочепа. Та двојица дакле мал нису с ногу спали крстарећи по селу. Поп Никола није имао кад од кортеповања ни да знаменује дете Л. Ц. него морадоше два дана на знамење чекати.

Еле дође и дан избора. Избор је — морамо признати — безпристрасно руководио г. солгабиров Рајић. Кандидација поп Николине „котерије“ још у општинском већу је пропала. Веће је за кнеза кандидирало Новака Локића и још двојицу. Г. солгабиров изиђе и сакупљеним бирачима изјави кандидацију. Бирачи громовито као из једног грла викну: Живио Новак Локић! Г. солгабиров упита: је ли ко против тога? Нико. По томе је избор акламацијом обављен и у који мах г. солгабиров да га прогласи а један поднесе — као што чујемо — од поп Николе и још девет њих подписани писмени захтев, у којем иште гласање. Одреди се и гласање и резултат би овакав: гласало је 139 бирача, Новак Локић добије 138 гласова а Ж. Радојчић 1 глас. И тако за кнеза буде проглашен наш честити и млого уважени г. Новак Локић од кога се с правом надамо, да ће ову крајње забатаљену општину хтети у ред довести. Велимо „хтети“, јер смо видели да је за то способан и да уме, кад је оно по укинућу границе као први кнез изабран био. Живио! А живили и свесни бирачи! Сви су часници аклацијом изабрани. Дакле резултат избора је потврдио оно, што смо казали: да код нас нема две већ само једна странка.

Сад се ваљда и г. солгабиров уверио, ко су ти људи, којима је на челу пол Никола и који му се толико, премда, уверени смо, не баш искрено удварају и колико поверења код месн. становника имају.

И ако смо у политичкој општини за ово 4—5 година уназађени, ипак имамо нешто, с чиме се похвалити и поносити можемо, а то је црквена општина.

Код наше црк. општине је ред, какав само треба да је. А и што се тиче материјалног стања, наша црквена општина је у таком стању, да је мало њој равних општина у овој дијецези. Фонд има такав, да се из њега и гг. парох и вероисповедни учитељ а и други трошкови наплаћују, без да месно становништво и једног новчића каквог црквено-општинског прореза плаћа; па ни сам парохијал.

Осим тога купила је црквена општина три ерарна стана, који по прорачуну вреде 14.000 ф. ау. во. Један је употребљен за парохијски дом, у другом је била смештена српска вероисповедна школа; али пошто је исти за школу не довољан био, то је црк. општина, као што рекосмо, купила и трећи бивши капетански ерарни стан, у који је пролетос преместила своју вероисповедну школу, која је једина у целој Шајкашкој. Ово је здање баш на плацу на најлепшем месту за школу, а сазидана је од тврдог материјала. У њему је осим простране школе и учитељев стан са три собе, кујном, комором, подрумом, даље две штале и шупе, земљиште при том здању износи 1 ланац и 430 □° које је од свуда тврдим зидом заграђено. Један део баште (од прилике 600 □°) употребиће се за школски врт. Док се још нужне поправке учине, онда ће се у потпуном смислу моћи назвати „школско здање“ које свима захтевима одговара.

Школа је ова још у недељу 11 марта ове год, свечано освећена, али поп Никола, без сумње из злобе, не хтеде ни да чинодејствује, ма да га је црквена општина писмено умолила. Осветио ју је г. парох Брежовски, који се општини увек на услузи нађе, за које му овим јавно признање изричемо.

На жалост, споменути морамо, да је поп Никола и као православни свештеник противан био да се ово здање купи. Он је био за то да то политичка општина за његовог пријатеља Шикопарију, т. ј, за бележ. стан купи. Поп Никола дакле претпоставља лично пријатељство и њему је ово милије него напредак црквене општине, која га лебом рани. И то није једини случај, у чим год може он црк. општини, и то ли из злобе смета. Ето каквих свештеника имамо, па онда се још питамо: „зашто наш народ пропада“?

Много би што шта о поп Николи имали рећи, али због простора листа за сад ћемо изоставити; него док све његове тужбе и процесе, као и општинске тужбе и против њега покупимо, онда ћемо вам послати и славно уредништво замолити, да их — бар ради вечног „васпоминанија“ — у подлиску штампа.

Данас опет поп Николи „верни“ око његове куће облећу. Чујемо да опет неке тужбе потписују. Док изађе „дело на виделo“, јавићемо:

Наша је полотична општина још зимус лечнику плату са 400 на 600 ф. ау. вр. повисила и закључила да се стечај распише, па ни данас не знамо шта је у ствари. Толико стоји, да лечника још ни данас немамо, ма да знамо да је здравље највеће благо. Где је то запело незнамо, али је то доста да се види, колико се дотични за народ брину.

Књижевне новине.

Скупљене приповетке Владана Ђорђевића књига I. Друго издање.*) — У Панчеву накладом књижаре браће Јовановића 1879. — Штампарија браће Јовановића у Панчеву. 16°. — Ст. 211.

У првој овој књизи ове су приповетке: Пушчана зрна. — Златан бич. — Побратими. — Хлеб и со. — Невера. — Роса. — Две жеље. — Вукана: цена је књизи овој 50 новч. и

Скупљене приповетке Владана Ђорђевића књига IV. у којој су ове приповетке: Капетан Вељко. — Хајдукова мајка. — Ћир Таса. — На броду „Софија“ (sic!) — Кроз Швајцарску. — Збогом. — У Панчеву накладом књижаре браће Јовановића 1879. Штампарија браће Јовановића у Панчеву. 16°. — 1 л. — Стр. 236. Цена је овој књизи 1 фр. ау. вр.

У данашње дане наше, по туђински прозване лепе књижевности, где огрезосмо у превађању и забављамо се понајвише туђим огризинама — заиста се сваг пријатељ те врсте књижевне мора зарадовати, кад му до руку дођу књижевне разоте забавне за лепших нам дана.

Јест, за лепших нам дана — а то су били дневи на освитку и уранку омладинске свести и тежње за великим идеалом народа свог.

Године 1860. листом „Даницом“ стаде се прибирати у коло и одабирати красно јато све по избор песника и приповедача омладинских.

Омладина се још не беше јавила на делу, на потоњим својим, ма и без видљива послетка — састанцима; али је подмлађен дух српски већ залебдио био у „Преходници“ и над млађим нараштајем српским на школама у Бечу, у Златном Прагу, и т. д. —

Тај дух задахнуо је и лепу нашу књижевност сред млађаних песника наших и приповедача новога и народнога правца, којим ударише Бранко Радичевић и Богобој Атанацковић. И приповедач Владан Ђорђевић, јавља се у мало час наговештене дане и беше истом у крила ударио, стаде он полетати на неисцрпљива врела народне нам у том богаштине и бирати све по избор градиво за приповетке своје. —

Ми узесмо овај пар књигу I. и IV. „Скупљених“ приповедака Владана Ђорђевића да их у листу овом прикажемо поштованим читаоцем. — Хотамице узесмо I. и IV., јер се у њима у неку руку огледа сетва и жетва у опште наше забавне књижевности да то и временом обележимо, додајемо да су у две ове књиге побране приповетке Владана Ђорђевића од године 1860 па до 1875. —

А то је напоредо од поникли реченога приповедања у нас српског — па до ево огрезлости у преводима туђинских работа понајвише без рачуна и крсна имена.

У постепеном кратковеком развитку изворне нам приповетке па до опадања и превађивања, и што је још горе, потркушарења огледа се и напредак и назадак приповетке Владанове. — Од лепих, народних, па гдегде и безазлених замисли у приповетци; Пушчаним зрнима, Побратимима, Хлебу и соли и т. д. напредоваше и назади Владан до мудролија На броду Софија и вицдовања у Кроз Швајцарску и повађања за туђим у Збогом (и С богом) по Балсаку.

И когод узме и прочита књигу ову I, IV. Владанових приповедака видиће и сам разлику између једне и друге како по градиву и извађању тако и по избору и разбору.

А то подобро потврђује и та у нас рођа појава, да је књига I. за кратко време изашла и у другом издању.

Погођен смер у овој а и у IV. донекле, прирастао је народу нашем за срце и тим смером ваља неговати у нас млађи нараштај читалачки, и мушки и женски још дуго и дуго. Смер и бесмер помодне књижевности туђинске, и угледање на то, више је штете учинило књизи нашој него ли користи худе. — Генофефе и Сигфриди па и алпијске пастиријаде и тим подобна не наудише толико читалачкој нашој женској страни, колико је туђичи и странпутише мода данашње лепе књижевности било у преводу било пак у своме изворноме, по туђем броју и накаради.

Но како ми приказом овим не смерамо критисати ни критиковати забавну књижевност нашу за поменутог размака времена, него само тек из далека наговестисмо покрет и преокрет јој, ради будући тим оправдати, што летимице приказивачки рекосмо о приповеткама Владана Ђорђевића у I. и IV. књизи му.

Враћајући се дакле приказу, понављамо, да се радујемо, а мислимо и свак с нами, што се приповетке Владанове овако у збиркама пружају читалачком нашем свету.

Владан Ђорђевић по превазходству је приповедач струке историјске, и у том заслуга му је велика. Шта вреде приповетке градива историје народне, знамо ми по некадашњим Видаковићевим романима. И кад к тому додамо, да Владан прибаше градиво приповеткама својим из историје устанка српског и из народних умотворина — онда куд и камо одскаче вредност им смером погођеним за јачање свести и народнога духа и полета.

Слике у приповедци Владановој живе су и радене — он црта лаким потезом ал верно и погођено; приповетку сваку краси му без прекида, што но реч, конац од крај до краја. А чега данас заман тражимо у приповедача наших, па и иначе књижевника — Владан Ђорђевић приповеда чистим језиком народним.

И по вредности, приповедачкој и плодности, Владану у том беше до првих место најближе; у књизи овој I. видимо, да је год. 1861 написао до шест приповедака — шта му данас смета у томе, не знамо и нећемо да нагађамо.

По свему довде реченоме ил тек наговештеноме — приповетке Владана Ђорђевића (осим брода Софијина и брзолета гроз Швајцарску) јесу и остаће миле и драге читалачком свету нашем и нарочито младом нараштају.

К добро је Владан учинио, што је ма и после „дугог размишљања допустио издавање збирке својих приповедака“; само би и боље урадио био, да их је пребрао и одабрао. Па ма и не биле „скупљене“ или покупљене.

Књижара браће Јовановића дала је књигама овим леп и згодан облик, најприличнији библиотеци забавној. А лепом хартијом и чистом израдом штампарском препоручују се књиге ове још и већма лепој читалици и драгом Српчићу читаоцу.*)

И кад већ у нас дође и пре времена до жетве, или другим речма до збирања и прибирања у збирке готових рабата књижевних; кад већ ни пуних петнаест година не могаде омладински полет на висинама одржати се; кад већ напослетку приповедача у нас готово понестаје понављамо и завршујемо — драги су нам и миди и ови плодови журне некад сетве на пољу нам лепе српске књижевности.

М.

*) На корици стоји да је друго издање, а на листу насловном не. —

*) Једно ћемо у овај пар узгред приметити, што толико реди хтесмо: књижара браће Јовановића могла би већ једаред изменити онај свој печат књижарски, који удара на чело сваком свом издању а који не само што не лагоди естетици, него и ремети и значење обиљежју, јер Б. ваљало би да је пред Ј. итд.

Нови Сад 28. јуна. — 25. о. м. умро је после дуге болести министар код краљеве особе бар. Бела Венкхајм. „У њему“ вели један бечки, дакле мање више беспристран лист према Угарској, „губи тисино министарство јединог министра, који је још донекле кабинету могао сачувати наклоности код двора, а популарности код становништва“. Венкхајм се родио у Пешти 1813. год. После бурне 1848. год., пошто се био бацио у таласе револуције, мораде ускочити из отачбине, но на брзо буде помилован, по што није био врло компромитован. До год. 1861. живио је ван домашаја политичког живота, а по што устав буде повраћен, врати се и он на политичко поприште. У горњој кући угарског сабора био је вођа деакове странке, 1867. буде наименован за министра унутрашњих послова у андрашијеву кабинету, 1869. одступи с тог места, а две године доцније постане министром око краљеве особе. У очи фузије странака на угарском сабору био је министар-председник, вели се, да је као такав врло утро пут фузији и тисином министарству. У истом министарству остао је опет као министар код краљеве особе и као такав умро.

се кћи кренула на пут и да је од владе добила дозволу, да може живити код свога оца у Иркуцку.

Надија је пошла 10. јула из Риге. Татари су 15. јула упали у Сибирију. Ако је Надија у то доба већ прешла преко границе, шта је с њоме и како је прошла у тој земљи, коју су душмани притисли? Како ли је несретни отац морао страховати, кад од толиког времена не добија никаква гласа о својој ћери!

Василије Федоров поклони се пред великим кнезом, па очекиваше, да га овај ослови.

„Василије Федорове! — поче велики кнез, — Твоји садругови у прогонству понудили су се, да саставе засебну легију. Али они ваљда не заборављају, да у такој чети мора сваки до последњег човека бити готов да погине?

— Знају они то добро, — одговори Василије Федоров.

— Они желе, да их ти предводиш?

— Јест, царско височанство.

— Па хоћеш ли да се примиш, да их предводиш?

— Ако то захтева спас Русије, примићу се доиста.

— Команданте Федорове, — рече велики кнез, — ти ниси више прогнаник.

— Захваљујем вашем височанству, Али могу ли онда бити заповедником над онима, који су још прогнаници?

— Нису ни они више прогнаници.“

Царев брат положи му у руке помиловање његових прогнаних, сада пак слободних бојних другова.

Дубоко потресен тим великодушним чином, стисне Василије Федоров свесрдно пружену му руку великога кнеза, па оде из дворане.

Велики кнез окрене се својим официрима, па им рече с осмехом:

„Цар ће признати ово помиловање, што га ја ево издајем у име његово. Нама требају јунаци, који ће бити кадри да бране престоницу сибирску. Сад сам ево створио таке јунаке.“

Та милост, што је учињена прогнаницима иркучким, слагала се доиста како са великодушним правосуђем, тако и са мудром политиком.

Настаде ноћ. Кроз прозоре од палате светлише се из татарског табора ватре, које су се огледале у Ангари. Реком су јуриле силне санте леда, од којих су се неке задржале о старе стубове од пређашњег дрвеног моста. Али су те санте већином пловиле доле, и то неописаном брзином. Очевидно се Ангара, као што је већ рекао начеоник трговачки, могла веома тешко на целој површини заледити. Браниоци иркучки нису се баш особито морали бојати, да ће их непријатељи с воде напасти.

Баш је избило десет сахата. Велики кнез отпуштао је своје официре, те се хтео да повуче у своје одаје. Али у тај мах настаде пред палатом нека граја.

Готово у исти мах отворише се врата од дворане, један војник у ловачком руху ступи унутра, па приступи к великом кнезу.

„Царско височанство, — јављаше он, — ту је царев гласник!“

(Наставиће се.)

О ОЦТУ (СИРЋЕТУ.)

(Наставак о посту.)

Од оцатних јела из бакар судова, којима се највећма људи сакате, најгори су из сирћета краставци и паприке. Небројно људи сваки дан се тим трују, особито код нас по Мађарској, по Хрватској и по Србији, јер ту је највише оних већ поменутих момака и јунака, а јуде и цинцари, то су за те мегдандије крчмари и меанџије, јуде, који сваки отров прихвате, да оне и друге будале деру и затиру, па многи и сами заједно с гостима онај отров једу и пију.

Ко пази, наћиће примера и по новинама, и то врло жалосних, како баш чиновници и официри главом плате те меанџијске краставце и паприке. Ал нађе се оваких примера и по другим кућама. И наше домаћице домећу, па и у оно некалајисаном бакаркотлу за краставце кувано и постојало сирће још по неки бакар новац „да би им биле паприке и краставци чвршћи и зеленији, те тако, не само да они, који меанске, него и неки од оних, који кућевне краставце и паприке једу, главот то плате.

Да се ових несрећа не догађа, за то се судови калајишу, јер у калају нема отрова. Ал колико се па то пази, ево примера овогодишњих из Беча. У Бечу је здравствена комисија нашла у 473 главнијих гостијоничара, кавеција, рестауратера и шећераша, 382 комада неваљало калајисаних судова, и то у неких и после другог прегледања и после новчане казне, и морала их је суду предати. По други мести за цело је још и горе. Па онда се нашло па калајисаним судовима така калаја који је пун олова, исто као што га посе и наши цигани, што се по кућама намећу, да котлове калајишу; и таког калаја има и у наших калајџија, најјевтинији је; те јела из тако калајисаних судова науде више, него из некалајисаних, јер од ових сваки зазире, а на калајисане ослања се, пак се отује оловом као и бакром.

Код бакар и туч судова није можно сачувати се од отог отрова. Ал ето није сигурно држање сирћета у калајним ил калајисаним судовима, јер прогризе и калај, а данас има олова и у оном калају, што се под именом чистог купује, и то олово осакати људе, не само, који сирће из тих судова троше, ил у њима оцатна јела на трпезу износе, него има примера, да се неки отује и од оно мало олова у калајкашикама, ако се сваки дан оним кашикама служи и служећи се само кашику од јела лиже; па има примера да се неки отује и слатким и масним јелом, кад ово и у добро калијисаном суду застоји. Од сирћета начини се са оловом оловно сирће и оловни шећер, грдни отрови.

За држање сирћета препоручују се данас судови од стаклета и од дрвета, ал данашњим сирћетом није нико сигуран ни са ови судови. Чим се стакло замути знак је, да га сирће оједа, и онда не ваља ни сирће ни суд. Данас има тужбе, да и она сила блажја винска киселина, кад вино дуже у стаклету постоји, оједе стакло и замути га, и вино се поквари и буде оним из стаклета отровом шкодљиво.

Сирће огризе и дрво, и ово отруне од сирћета, па та трулина буде још гори отров људима, и где се та трулина једном заметне, више је нико не уби, и онда многи од ње пати, а нико и не сања, ода шта.

С које год дакле стране узмеш сирће и прегледаш, свуда ћеш видети, да је грдно шкодљиво, те реч она, да је сирће најљући од кућских отрова потпуна је истина, коју ваља сваки себе и својих ради да упамти, и да је при трпези никада с ума не смеће.

Из овога, што је довде наведено о сирћету, пека сад сваки види, шта вреде оне хвале, којих и данас има, па и у школским књигама, да сирће прави апетит на јело, да поправља желудац и у мамурних, да помаже јела варити, и растварати, да жеђ гаси, и да човека чисто оживи, те да не могу бити људи без њега; да крв раствара и да је чува од трулежи, да натерује зној и мокрећу, да стишава срце и крв и ватруштину, и којешта друго, те да је неисплатив лек у многој болести.

Сирће прави глад, ал као и друга љутина, тим, што пали и жеже, и тим натера, да се мора ма шта у желудац да трпа, да се оно пађење стиша. Ал све да би оно прављење глади било најневиније, опет би се само будале томе радовале, јер само они воле, да што више, што већу гомилу јела сваки дан кроза се пропусте.

(Наставиће се.)

— По вестима берлинских листова бивши пруски министар Фридентал позвао је кнеза Бисмарка на двобој и то због једне погрдне речи, коју је Бисмарк против Фридентала изустио. Која је то погрдна реч била, о томе говоре листови са околишењем. Један лист вели, да се тај израз неможе поновити, „јер се односи на неке телесне функције, које се, као што Гете вели, несмеју никад пред невинима споменути, ма да невина срца, ил још већма невини желудци немогу без њих бити“. Осим тога вели се, да је утемељитељ јединства немачке државе уз ту милозвучну и пријатељску реч додао и придев, који се односи на порекло и на верозакон оца фриденталовог... Каже се, да је говорио о „семитском“ ил боље рећи „чивутском....“, ма да је Фридентал већ у колевци по правилима крштен, те ако баш мора бути грђен, то му бар припада најпотпунији верозаконски придев, припада му, да му се рече, да је „хришћанско...“. Поговара се, да ће сам цар Виљем настојати, да Бисмарка како год приволе, да увређеном каквом помирљивом речи задовољштину даде, али је слаба нада, да ће се Бисмарк на то приволети.

— У понедељак, 2. јула, пренеће се из Беча у Загреб смртни остатци песника Петра Прерадовића. У главном граду Троједнице образовао се нарочити одбор, који ће извршити тај чин народног пијетета према свом великом песнику и приредити свечаност, којом ће се исти чин извршити. Одбор је издао подробан програм свечаности, и из њега се види, да је иста тако удешена, да добије општенародни тип. При спроводу земних остатака песникових суделоваће земаљска влада с баном на челу и крајишка управа, сви наставни и други заводи загребачки, друштва и задруге, и најпосле гости с народом. При свечаности уступљен је највећи удео универзитету Фрање Јосипа I. и његовим грађанима.

— Изишао је из штампе „Извештај о овдашњој срп. вишој девојач. школи“ за школ. 1878—9. г.) Ово је други извештај о овој школи која је овде пре 5 год. подигнута. У извештају се на првом месту говори о дечијим штедионицама, као врло добром средству за васпитање у млогим васпитним гранама. Чланак је од управе те школе. На другом месту су изложене власти и старешинства по именце, а код учитеља исте школе напоменуто је, колико који година служи и које предмете предаје. На трећем месту изложен је учевни план за идућу школ. 1879—80. год., из кога се види, да се велика пажња обраћа на изучавање страних језика, што је за наше околности врло потребно и корисно. На четвртом су месту поређена учила, којима је та школа прошле школ. године или купом, или поклонима обогаћена. У истом одељку изнешене су важније наредбе и одписи тој школи, међу којима је најважнија она наредба, којом краљ. угар. министарство богочасти и јавне наставе наређује, да се ова школа има уврстити у тако зване „грађанске“ девојач. школе, а не као што је наш савет штолски намеравао, да ју уврсти у средње заводе. У шестом одељку изнешена су имена ученица по азбучном реду и општи преглед успеха из појединих школ. предмета. На седмом месту штампан је извештај те школе о овогодишњој „беседи с игранком“. За овим је дошао на осмом месту летопис, а на деветом објава школска за идућу школ. годину, по којој ће уписивање ученица за идућу школ. год. одпочети 18. (30.) августа о. г.

— Данас је српски митрополитски савет завршио своје седнице, које је започео 18. јунија. Пошто сви редовни чланови нису дошли, три су члана (два свештеничка и један грађански) субституисани по консистор. системи. Било је око 30 предмета, понајвише брачних ствари, који су сви свршени. — Обистињава се да ће црквен. народни сабор бити сазван за 16. (28.) септ. о. г. по предлогу, који је одавде одаслат. — До осам дана започеће се седнице саборског одбора, и како чујемо, биће неки предлози саборског одбора за црквен. народни сабор предходно обнародовани.

НОВИЈЕ.

— „П. Л.“ телеграфишу из Беча, да је 26. о. м. српски пуномоћник, ђен. Ранко Алимпић, имао први договор са бар. Орцнјем а преговори да су требали сутра дан почети, а трајаће по свој прилици две или три недеље дана. Српски пуномоћник добио је ових дана напутак из Београда, и сад ће моћи ступити у мериторне преговоре ради железничке спојидбе. Што се тиче трговачког уговора, који ваља да се закључи међу Аустро-Угарском и Србијом, послаће се нарочито српско заступство, које ће о том водити преговоре са заступницима владе аустријске и угарске и заједничке.

— Исти лист јавља из Бугарске, да је кнез Александар на доласку свом у Варну био поздрављен од ђен. комисара, кнеза Дондукова, и варнанског гувернера, Занкова. Овај рече, да је дан доласка кнежева епохалан у историји Бугарске. Из Варне телеграфисао кнез цару, владе у Софији и ексарху, јављајући, да је ступио на бугарску земљу. Варнанском градском начеонику рече кнез: Варна и Одеса сестре су, да богда, да обе вароши процветају и напредују. Духовним поглаварима рече: Ја знам само за Бугаре, сви су поданици моја деца. — Бугарска влада у Софији предложиће кнезу, да једна пуковнија народне војске добије име Александра I., а друга са захвалности спрећу цара, Александра II. — Руска влада заповедила заповедницима своје војске, да што пре крену из Бугарске, да до 14 о. м. сва земља до Јантре буде у рукама бугарске владе.

— Бечки „Фридблт“ јавља из Цариграда, да је плеваљски муфтија већ кренуо пут Цариграда. Порта званично нотификовала заступницима сила, да ће скорим наименовати своје поверенике за уређење грчко-турских граница.

— По „Поп. кор.“ ових дана поћи ће први тајник султанов у Кахиру, да однесе Тефику инвеституру султанову. У једно ће тамо поћи и Памик паша, да се извести, како стоје мисирски дугови. — Султан је накнадно одобрио Алеко-пашом наименовање директоре Гаврил-ефендију (Крестовића) и Вулковић-бија.

— По истом листу у Букурешту сваки час очекују министарску кризу, по што ће влада брајанова при јеврејском питању ставити кабинетско питање.

— Римске новине јављају, да је краљ поверио Кајролу да састави нов кабинет. Кајроли се тога примио.

— 31, маја прошао је рок, до ког је Четивајио требао вратити отето топове инглеске, па није то учинио,

Изашла је друга свеска чешког дела **„Ilustrované dějini literatury všeobecné“**. (Илустрована дејања опште књижевности). У тој другој свесци довршен је II. раздео о Инђијанима. Раздео III. бави се персијском књижевношћу а у IV. је књижевност јеврејско-жидовска, која ту још није довршена. Као год и прва, тако је а ова друга свеска украшена красним, врло уметнички израђеним сликама, које само служе на дику илустрованој чешкој књижевности. На корицама су штампани прикази тог дела по разним листовима, између осталих и наша белешка о првој свесци његовој, штампана у 74. бр. овог листа.

РЕД ПЛОВ. ПАРОБРОДСКЕ

од 3 маја 1879 до даље наредбе.

Од **Новог Сада** у **ЗЕМУН** сваки дан у ½ 5 сата после подне, осим четвртка.

Од **Новог Сада** у **ОРШАВУ**: понедељником, средом и суботом у ½ 5 сата после подне.

Од **Новог Сада** у **ТИТЕЛ**: средом и суботом у ½ 5 сата после подне.

Од **Новог Сада** у **БУДИМ-ПЕШТУ**: сваки дан око ½ 11 сата пре подне осим недеље.

Нови Сад 3 маја 1879. **АГЕНЦИЈА.**

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

Ови дана из штампе изађе:

ТРЕЋА СВЕСКА ПЕВАНИЈЕ
ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА
(целокупних књижевних дела)

у којој су ове песме:

Потоп. — Лем Едим. — Делија-Девојка. — Ђурђевдан. — Селим-Бег. — Два сна. — Три ајдука. — Разорена чарда. — Јадна мајка. — Две милостиве сестре. — Сужна рода! — Заробљен лав. — Омир и Осијан. — Зимње вечери. — Бог и Бајадера. — Три сина. — У по ноћи. — Конт. — Песник Фирдуси. — Два Гаврана. — Велики Барди. — Црни вео. — Свети гроб. — Ноћна посета. — Полтава. — Идем ли ноћу... — Лука Филипов. — Двор од леда. — Шта ј' то било — није ништа. — Нови Прометеј. — Девет крвавих дана. — Просијаци. — Билдунг. — Бадње вече. — Уставно-успавана песма. — Промишљање. — Нек се знаде, да смо славни. — Слога. — Питање. — Народ. — Циганин. — Облаци. — Све је игра. — Мисли једног маторог III. — Песма, лепо се да певати, а може се и плакати. — Машкаре. — Чемер дека, Пелен бака. — Песма од Флоријана Шпицбергера. — Да је моћи. — Мирис. — ??????? — Добра знаци, — Ода при погледу немачких фирма на српским дућанима у сред Новог Сада. — Минорутет. — Пет талира. — Слободна штампа. — Уводна водена песма на водена понедељак. — Без куће. — Црна година. — О змају. — Браца.

Ко и од данас пошље нам предплату за издање за народ ф. 4.— а за дивот издање ф. 6.— (добија прописане премије).

Исто тако ко је већ I. и II. свеску Певаније набавио — ако пошље допуну у новцу уједаред — добије и тај исте премије и безплатну поштарину. —

У Новом Саду на Ивањ-дан 1879.

Српски књижари и књигоиздавци

Браћа М. Поповићи.

Претходно јављам нашем читалачком свету, да се у „српској народној задружној штампарији“ већ почео штампати:

„СРПСКИ СОКО“
велики илустровани календар
ЗА ГОДИНУ 1880.

Ово је подузеће већ одомаћено у нашем народу. Многа пријатна веза спаја ме овом књигом са толиким читаоцима српским и ја сам вољан, да и на даље негујем ту везу. При томе послу налазим материјалне потпоре у саме народне штампарије, а умно и морално потпомажу ме признати писци српски.

Садржину овог календара означићу за кратко време у овоме листу. За сада нека је само оволико начелним и личним пријатељима на знање ради равнања њихова. **„Српски Соко“ угледаће за времена и то на скоро света.**

Ако би ко пре потање објаве желио, да се на тај календар прибележити даде, нека се изволи обратити, као и досад, на **администрацију „Заставе“**. Пријатеље и знанце, који растурују овај народни календар позивам и молим, да се и опет прихвате тог посла и да се у тој ствари код администрације „Заставе“ што скорије пријаве. Услови остају стари.

У Новом Саду на Ивањ-дан 1879. **Др. МИЛАН ЂОРЂЕВИЋ,** уредник „Заставе“ и „Српског Сокола.“

Курс бечке берзе 28. јуна (10. јула.)

Сребро	100.54
Ц кр. дукати	5.50
Наполеондори	9.21
Немачке марке	56 85

ОГЛАСИ.

Оглас.

У Ади 23. јула (4. августа) у варошкој дворани држајућој лицитацији издаваће се оправљање општински зданија испод 5348 ф. 98 н. прошацованој цени најјефтинијем подузимачу.

У Ади 21. јуна (3. јула) 1879.

Павловић, биров.

3—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место за други разред основне школе с којим је скопчана плата од 420 фор. а. во., ¼ сесије урбаријалне земље, на коју сам учитељ порез плаћа, и један велики врт изван села.

Учитељу спада у дужност осим наставе у школи још и сваке недеље и празника на левој страни при сваком богослужењу појати и децу истоме обучавати.

Просителји имају добро инструиране молбенице до преображења о. г. потписаном послати.

Из седнице шк. одбора у Ст. Паланци 18. јуна 1879.

КОСТА ЈАНКОВИЋ, перовођа. — ГИГА БИЧАНСКИ, председник. 3—3

Велика гостионица и кафана

са слободним точењем пића и без акциза издаваће се на лицитацији 20. јулија (1. августа) т. г. у варошкој дворани под закуп на 3 године.

Условија могу се у свако доба код општинског поглаварства видити.

У Ади 21. јуна (3. јула) 1879.

Павловић, биров.

3—3

Распис стечаја

на четир упражњена питомачка места у Текелијном заводу у Будим-Пешти.

Текелијни питомци могу бити само велегимназисте VII. и VIII. разреда, или по првенству велеученици факултетских наука на свеучилишту овдашњем: правници, лечници или философи.

Сви морају овде у Пешти науке слушати; изузимају се поједини случајеви, у којима би високо министарство просвете на предлог овог надзорништва појединима просителјима дозволило, да може своје науке и на ком другом училишту слушати.

Са стипендијом Текелијном скопчано је: уживање слободног стана у заводу, огрев, осветлење, послуга, и 300 фор. у месечним ратама за факултетлије, а 250 ф. за велегимназисте.

Молбенице имају се управити на надзорништво текел. завода у Будим-Пешти IV. окр. Grünbaumgasse 23, и морају већ до 2. (14.) августа о. год. амо приспети.

Просителји имају у прилозима вероватно доказати:

да су Срби православне вере и грађани државе круне св. Стевана;

да су барем VI. гимназијални разред свршили;

да су сасвим здрави и да су им заштитителне богиње прицепљене;

да су безприкорног владања;

да су у последње две године врло добар успех у наукама показали, и

да су сиромаси.

У Будим-Пештри 6. р. јула 1879.

Надзорништво текел. завода у Будим-Пешти.

2—3

Шпецерајска и разне боје трговина
ПЕТРА М. АНТОНИЕВИЋА
у Земуну

потребује једног од млађи спомоћника, онај који је осим српског, немачког још и мађарском језику вичан имаће првенство а у радњу ступити може одмах. 1—3

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

Од стране ц. кр. котарског суда у Карловци ставља се до знања, да ће услед молбе г. Вилхелма Винтерфелда из Варадина против остав. пок. Густава Баркача у стану овога последњега у Варадину, улици главној, дана 15. јула и 24. јула и следећи дана т. г. сваки пут од 2 сата по подне покретности под оврху узети, као: празна бурад, вино, и то бело, шилер и црно, заједно са бурадма, подрумарске справе, солна киселина (Salzsäurre) сандуци, каде, каце, кола, 800 празни флаша, бакарне цеви, покућство, собни намештај, децимална вага и т. д. у проценбеној вредности од 8407 фор. 32 нов. а. вр., путем јавне дражбе продавати.

Покретности ће се на првом року само уз проценбену цену продавати, на другом пак року продаваће се и испод процене.

Купац имаде одмах куповнину положити.

Ц. кр. кот. суд у Карловци дана 9. јула 1879.

Ц. кр. котарски судац МАПОЈЛОВИЋ.

1—2

СТЕЧАЈ.

Ова опћина намерава свој црквени иконостас очистити и од части позлатити а унутарњост цркве моловати чега ради позивају се стручњаци на дражбу минуендо која ће се 29. јуна т. ј. на Петров дан т. г. обавити.

У Батањи 20 јуна 1879.

СТЕВАН БУКАДИНОВИЋ, перовођа. — ПРОКА ВИДЕЦКИ, председник. 3 - 3

2—10 ОСНОВАНО ГОДИНЕ 1822.

Кр. прив. Azienda Assicuratrice у Трсту најстарији осигурарајући завод у аустро-угарској монархији.

Јамчи са 12 мил. фор.

Azienda је прво у Угарској осигуравање увела и од њеног 57 годишњег постанка укупно преко 100 милиона фор. за ватру, тучу и обезбеђење живота исплатила. Завод овај обезбеђује: а) против пожара б) против туче са особитим привређењем прама пољоделским интерасима и потребама, в) капитале за случај живота, смрти и у случају удадбе. Azienda рачуна ради распростирања тако јефтине премије да је свакоме омогућено своју имаовину и жетву осигуравањем против непогоде и штете код овог друштва сачувати.

Потписани заступник прима понуде за осигурање сваке врсте и даје обавештаја у сваком обзиру.

Главна агенција кр. прив. Azienda Assicuratrice у Н. Саду Ј. Д. Шилић.

ПОМОЋ ОД УКВАРЕ.

Нема боље од мојих подпасача најискусније и и јефтине, коме не помаже прима се натраг.

У лебарској улици у Новом Саду код

2—4 **Циглера.**

Мануфактурна трговина
ДУШАНА ЋИРКОВИЋА
у Новом Саду

потребује једног спомоћника, који је вешт, на српском, мађарском и немачком језику. 1—2

Мануфактурна трговина
СТЕВАНА ПЕТРОВИЋА и СИНА
у Земуну

потребује једног спомоћника који српски, немачки и мађарски говорити зна. 3—3

27—30

СТЕЧАЈ.

У смислу закључка прив. одбора земунског од 23. јуна о. г. бр. 63. овим се расписује стечај на место општинског књиговође привремено на годину дана.

Плата је 250 ф. Рок пријави је до св. Илије о. г.

Молитељи нека своје молбенице с доказом да су вешти књиговодству до горе означеног времена подписаном одбору поднесу.

Из седнице привременог одбора у Земуну 23. јуна 1879. держане.

МИЛЕТИЋ, перовођа. — ИГЊАТ В. ВАСИЛИЈЕВИЋ подпредседник. 2—3

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. — Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију.“ — Српска народна задружна штампарија.